

1893-03-12

AFSENDER

Jens Ferdinand Willumsen

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Afsendersted:

Paris (Frankrig)

Omtalte personer:

Émile Bernard

Den Frie Udstilling

Maurice Denis

Valdemar Kleis

Karl Madsen

C.H. Meyer

Olga Meyer

Joakim Skovgaard

Agnes Slott-Møller

Harald Slott-Møller

Félix Vallotton

Vincent van Gogh

Ane Kirstine Willumsen

Hans Willumsen

Kristian Zahrtmann

Arkivplacering:

Tilg. 392, Håndskriftsamlingen, Det

Kgl. Bibliotek.

Omtalte udstillinger:

Salon de Champ-de-Mars

DOKUMENTINDHOLD

Rohde og Willumsen har ikke skrevet sammen i et år, og Willumsen meddeler, at Den Frie Udstillings lokale og udvalg sidste år skuffede ham. Han har haft travlt siden da og arbejdet på Jotunheim, hvilket har taget længere tid end forventet. Willumsen beskriver værket for Rohde. Han udstiller for tiden på Salon des Indépendants, og han understreger, at fransk kunst er fornyende og berigende. Willumsen fremlægger afslutningsvis, at der er mere at lære fra videnskabernes område end fra den ældre kunst.

TRANSSKRIFTION

11bis rue Charlet

Paris d 12 Marts 1893

Kjære Rohde

Tak for Deres Brev, det var mig meget kjærkomment at modtage, at vi ikke har skrevet til hinanden[/]hverandre i nu snart et Aar har vel kun udelukkende været Omstændighedernes Skyld end Mangel paa Venskab, som jeg fra forskellig Side har hørt noget om; Grunden hvorfor jeg ikke har skrevet i saa lang Tid har vel nærmest været at jeg om Sommeren flakkede saa stærkt om saa jeg ikke kjendte Deres Adresse, i Vinter har jeg arbejdet som et Bæst, saa jeg bogstaveligt ikke har haft Tid at skrive, efter Arbejdet var jeg saa

udaset at jeg ikke kunde, jeg har ikke skrevet Breve til nogen Sjæl fraregnet det nødvendige til Forældre og Svigerforældre, og de har, skam at sige ikke været mange. -

Jeg har arbejdet meget i den forløbne Vinter, idetmindste har Arbejdet faldet mig saa underligt besværligt og anstrengende, jeg har næsten hver Dag gaaet paa Atelieret kl 9 Morgen og kommen hjem ½ 8 Aften fraregnet halvanden Time til Frokosten.

Uden Hvil Søndage eller Helligdage, og skønt det, har jeg egentlig ikke faaet noget større, synligt Resultat at se, jeg har hele Tiden

lavet paa et Billede fra Jotunheimen, som jeg havde tænkt mig at være færdig med i November, thi det halve var allerede lavet i Norge, og endnu er der en Maanedes Arbejde igjen, man ser ikke som sagt at det sluger al det Arbejde, en anden vilde heller ikke have behøvet den Tid, der maa være noget galt med min Arbejdsmaades Praktiskhed.

dog det er nu nærmest Rammen som tager min Tid, jeg syntes at Billede selv ikke svarede til mine Forventninger jeg maatte tage Rammen med ind under Billedet, for

at bøde paa det, og i den Anledning maatte jeg bruge mange Dage paa at modelere en Ramme der fortsætter Billedets Stil (som der staar saa smukt et Sted) og som kunde bære foroven en lang snebedækt Bjærgkjæde med alle sine Spidser og Dale og paa Siderne to Relieffer i Bronze. Bjærgene foroven ere gjorte i hvid og blaa Emaillé paa Kobber, med ophøjede Conturlinier mellem hvidt og blaat, ellers er de udskaarne i Spidser, som om de vare virkelige Bjærgene der rage op over Billedet¹

Billedet

2

det ser virkeligt smukt ud

Reliefferne paa Siden er endnu i Arbejde, i Morgen begynder jeg paa dem, jeg har fra i forgaars taget mig en lille Ferie, for at klemme paa med fornyet Kraft. Billedet hvis jeg naar at blive færdigt dermed skal udstilles paa Champs de Mars, hvor jeg udstiller, paa Grund af min Værdighed som Associé udstiller et Billede "de droit", iøvrigt tænker jeg at sende flere af de sidste Arbejder dertil som ikke før har været udstillet her i Paris, men de bliver vel sendt hjem igjen, de to grønne Kastanier som De maaske husker fra den

frie Udstilling sidst ere sendte til Indépendents her, jeg havde den Fornøjelse at gjense dem der forleden forinden Åbningen, det er naturligvis vanskelig selv at have noget virkeligt Omdømme om i hvad Forhold de staar Omgivelserne, thi de ere jo for En selv et Par gamle Bekjendte, som der ikke har den Nyhedens Interesse som de andre; men det saa jeg at de ere satans dygtige de Franskmænd, og der skal "Kale" til for at konkurrere med dem, og at vi der hjemme i det lille bitte Land og med de smaa bitte Udstillingsforhold og med saa mange smaa ulærte Kunstnere

maa ganske anderledes (bedre [/] højere) op. jeg taler ikke her om store Udstillingsplakater, uden Menneskelig Temperament, eller Forstand, og uden Dygtighed og Vilje og Overlegenhed o.s.v., her er der Tale om virkelig god Kunst, hvis Auteur træder i nye ukjendte Regioner for at berige Verden, efter at have lært al muligt og kan al muligt hvad andre kan, (ned med Specialisten) og nu arbejder sig videre der udover paa anede Omraader, som staa klart forinden, først naar Resultatet foreligger er det nyt, og der bliver Punkter nok i det indvundne

Resultat, hvortil Menneske kan støtte sig med Beundring. Den italienske Renaissances Værker kan være dejlige og fuldændte og vi kan alle blive dannede og selv berigede af at se paa dem, men gennem Anelsernes Verden gaar Vejen, hæng paa, alle,

Naa jeg har beskæftiget mig formeget med mig selv ser jeg, dog det er

maaske det som interesserer Dem mest, men fælles Sager kan dog ogsaa være morsomme og jeg vil i den Anledning svare Dem paa de Spørgsmaal som De stiller mig i Deres sidste Brev.

3

Om den fri Udstilling,²

ja jeg blev ikke saa lidt skuffet da jeg traadte ind, De maa nu ikke blive vred paa mig for det, det er jo et forfærdeligt Lokale Kleis har, Billederne tog sig maaske daarligt ud af den Grund, egentlig gav den Indtryk af en Elevudstilling, der ikke havde Raad til at købe Farve nok til at smøre paa Lærredet, og ikke ejede Mod nok til at sætte den Smule paa som de ejede; jeg vil kun sige at Slott-Møllers Malerier og Skovgaards Majolika og Tegninger gjorde Undtagelse. Zartmanns var forbausende Daarlig, han kunde ikke hverken tegne, male

eller modelere., hvad Fanden, de skønne danske Drømme, om den bare Poesi og Naivitet i Maleriet, slaar dog ikke til naar de ikke har en passende fuldendt Krop at sidde i, Fru Slott-Møllers Agnete var af den Grund det bare ingenting, hun har forørigt oppet sig svært i Løbet af Sommeren, det er Følgerne af det Karl Madsenske Herredømme i Kunstmagen som har undergravet vor unge Generations sunde Smag. Poesi udtrykt igjennem en poetisk Krop; men ikke i slet ingen Krop eller en syg Krop, hvis dette kan siges saa det forstaaes.

Saa nævner De en hel Del unge Navne her fra Frankrig og De har fundet de rigtige

Denis er meget talentfuld; men iaar gjør han sig ikke meget paa Indépendents, Bernard er god, men man voxser fra ham efterhaanden Valleron³ har flere Træsnit som hænger lige klods op af mig dernede paa Udstillingen, han har iaar et Træsnit med 4 Hoveder paa Nero, Kristus, Sokrates og en til, det er en lodderlig ensartet Sjoverttype der gaar igjennem dem, som jeg ikke kan føre sammen med at være rigtigt, saa har han nogle fra Mont-blanc, hvor den hvide sne er sort og de sorte Bjerge er hvide

Solen er en sort Klat, hvor han vil hen ved jeg ikke, et Maleri af badende Kvinder er bedre (hans har ellers

en kraftig Madde⁴ at give Tingene paa som mig behager.

Ja jeg vil gjerne se de store Italienere, der er noget at lære, men der er dog mere Mening i at lære paa andre Omraader, det er ikke alt hvad der kommer ind gennem Øjnene der er tilstrækkelig for en Maler; Musik, Fysik (Kemi, Astronomi) Økonomi Etnologi (Historie) Sprog, Zoologi o.s.v. o.s.v. ≠ er ogsaa godt naar man af alle disse Ting kan faa lavet nogle ledende Hovedtanker frem, som leder Maleriet i den stadige Fortsættelse

af det der ligger bag, og man ikke pludselig finder paa at gaa baglæns. -
Jeg skal huske V. Goghs Breve. Til den fri Udstilling faar jeg intet i Aar;
desværre.

Mange Hilsener fra os alle her til

Dem og til vore Venner fra Deres J.F. Willumsen

¹ Se Willumsens skitse af rammen på s. 4 nederst.

² På s. 9 øverst er der skrevet med blyant (Sommer 1892).
Dette er sandsynligvis skrevet af Rohde.

³ Willumsen har fejlagtigt skrevet Valleron frem for Vallotton.

⁴ Willumsen har sandsynligvis haft til hensigt at skrive: Maade

OMTALTE VÆRKER

J.F. Willumsen: *Jotunheim* (1892-1893)olie på lærred, træ, malet zink og emalje på kobber, 152x275,5x13 cm. N.F. Willumsens Museum, Acc. 24 N.F. Willumsen: *Ægte kastanjer* (1891)olie på lærred, 96x95,5 cm N.F. Willumsens Museum, Acc. 517 Slix Vallotton: *Cæsar, Socrate, Iesus, Neron* (1892)træsnit, 23.5x39 cm (43/100)Jan Gogh Museum, inv. nr: p1485V2000 (k/sh4k) Jakob Skovgaards, Kristian Zahrtmanns, Agnes og Harald Slott-Møllers udstillede værker på *Den Frie Udstilling* (1892) (k/eybS)

17 bis me Charlet

Paris d 12 Mars 1893

Kjære Rohde

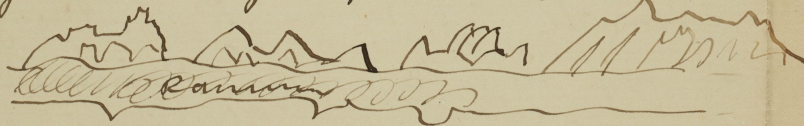
Tak for Deres Brev, det var
mig meget kjærkomment at
modtage, at vi ikke har skrevet
til ^{hinanden} ~~hverandre~~ i nu snart et
Aar har vel kun udelukkende
været Omstændighedernes Skyld
en Mangel paa Venkab, som
jeg fra forskellig Side har hørt
noget om; Grunden ~~for~~ hvorfor
jeg ikke har skrevet i saa lang
Tid har vel nærmest været at
jeg om Sommeren blakkede saa
stærkt om saa jeg ikke kjendte
Deres Adresse, i Vinter har jeg
arbejdet som et Bæst, saa jeg
ogsaa vel ikke har haft Tid at
skrive, efter Arbejdet var jeg saa

udaset at jeg ikke kunde
jeg har ikke skrevet Brev
til nogen Sjæl foregnet det
nødvendige til Forældre og Surgor
foreldre, og de har skam at
sige ikke været mange. —

Jeg har arbejdet meget i den
forløbne Vinter, idetnindste har
Arbejdet faldet mig saa unat-
ligt besværligt og anstrengende,
jeg har næsten hver Dag gaaet
paa Atelieret kl 9 Morges og
kommen hjem $\frac{1}{2}$ 8 Aften foregnet
halvanden Time til Frokosten.
uden hvil Søndage eller Hellig-
dage, og skönt det, har jeg egent-
ligt ikke faaet noget større, synligt
Resultat at se, $\frac{1}{3}$ har hele Tiden

laver paa et Billede fra
Jotunheimen, som jeg havde
tenkt mig at være færdig
med i November, thi det hal-
ve var allerede lavet i Norge,
og endnu er der en Maaned
Arbejde igjen, man ser ikke
som sagt at det slæger al det
Arbejde, en anden vilde hel-
ler ikke have behøftetsden Tid,
der maa være noget galt med
min Arbejdsmaantes Praktiskhed.
L dog det 4 nu nærmest Ram-
men som tager min Tid, jeg
syntes at Billedet selv ikke
svarede til mine Forventninger
L jeg maatte tage Rammen
med ind under Billedet, for

at både paa det, og i den
Anledning maatte jeg bruge
mange Dage paa at modellere
en Ramme der fortsættende
Billedets Stil (som der staa saa
smukt et Sted) og som kunde
bære foroven en lang snebedækt
Bjergkjæde med alle sine spidser
og Dale og paa siderne to
Relieffer i Brøuse. Bjergene
foroven ere gjorte i hvid og
blaa Emaille paa Kobber, med
ophøjede Conturlinier mellem hvidt
og blaat, ellers er de udskaarne
i spidser, som om de ^{vare} virkelige Bjerge
ge der rage op over Billedet

Billedet

2

det ses virkeligt smukt ud
Reliefferne paa Viden er endnu
i Arbejde, i Morgen begynder
jeg paa den, jeg har fra i for²
gaars taget mig en lille Ferie,
for at klemme paa med for²
nyet Kraft. Billedet hvis
jeg naar at blive færdigt der²
med skal udstilles paa Champs
de Mars, hvor jeg udstiller,
paa Grund af min Værdighed
som Associe udstiller et Billede
"de droit", iøvrigt tænker jeg
at sende flere af de sidste
Arbejder dertil som ikke for
har været udstillet her i Paris
men de bliver vel sendt hjem
igen, de to grønne Kastanier
som de maaske husker fra den

ere sendte til Independenten her
frie Udstilling sidst, jeg
havde den Fornøjelse at
gjenne dem der foretog forinden
åbningen, det er naturligvis
vanskelig selv ^{at} have noget virkeligt
Omdømme om i hvad Forhold
de staa Omgivelserne, thi de
er jo for en selv et Par gamle
Bekjendte, som der ikke har
den Nyhedens Interesse som
de andre; men det saa jeg
at de er satans dygtige de
Franskmand, og der skal "Kale"
til for at konkurrere med dem,
og at vi der hjemme i det
lille bitte Land og med de smaa
bitte Udstillingsforhold og med
saa mange smaa ^{ulærte} Kunstnere

her
maa ganske anderledes ^{ bedre }
Op. jeg taler ikke her om store
Udstillings plakater, uden Men-
neskelig Temperament, eller
st Forstand, og uden Dygtighed
og Vilje og Overlegenhed o.s.v.,
her er det Tale om virkelig
god Kunst, hvis Antenn træder
i nye ukjendte Regioner for
at berige Verden, efter at have
lært al muligt og kan al
muligt hvad andre kan,
(med med specialister) og nu
arbejder sig videre der udover paa
anede Omraader, som staa klart
forinden ^{først}, naar Resultatet forelig-
ger er det nyt, og det bliver
Punkter nok i det indvundne

Resultat, hvortil Menneske
kan støtte sig med Benndring.

Den italienske Renaisances
Værker kan være dejlige og
fuldvænte og vi kan alle blive
dannede og selv berigede af at
se paa dem, men gennem
Anelsernes Verden gaar Vejen,
hæng paa, alle,

Naa jeg har beskæftiget mig
formest med mig selv ser jeg,
dog det er maaske det som
interesserer Dem mest, men
felles Sager kan dog ogsaa
være moroeme og jeg vil
i den Anledning svare Dem
paa de Spørgsmaal som
De stillet mig i Ders sidste
Brev.

[Sommer 1892]

Om den fri Udstilling, }
ja jeg blev ikke saa lidt skuffet
da jeg traante ind, de
maa nu ikke blive vred paa
mig for det, det er jo et for-
ferdeligt Lokale Kleis har,
Billederne tog sig maaske daar-
ligt ud af den Grund, egent-
lig gav den Indtryk af en
Eleverudstilling, det ikke havde
Raad til at kjøbe Farve nok
til at smøre paa Lerretet,
og ikke ejede Mod nok til
at sætte den Smule paa som
de ejede; jeg vil kun sige
at Scott-møllens Malerier og
Korngårds Majolika og Tegninger
gjorde Undtagelse. Tartmann
var forbausende daarlig, han
kunne ikke hverken tegne, male
her til
L. F. Willumsen

eller modelere., hvad Fandus,
de skønne danske Drømme,
om den bare Poesi og Naivitet
i Maleriet, slaar dog ikke tie
naar det ikke har en passende
fuldvendt Krop at sidde i, Fru
Kott-Möllers Agnete var af den
Grund det bare ingenting,
hun har forøvrigt oppest sig
svært i Løbet af Sommeren,
det er Følgerne af det Karl-
Madsenske Herredømme i Kunst-
smagen som har undergravel
vor unge Generations sunde Smag,
Poesi udtrykt igjennem et
poetisk Krop; men ikke i det
ingen Krop eller en syg Krop,
hvis dette kan siges saa det
forstaas.

Saa nævnes de en hel Del
unge Navne her fra Frankrig
og de har fundet de rigtige
Dennis er meget talentfuld; men
naar gjør han sig ikke meget paa
Indépendents, Bernard er god,
men man vover fra ham efter
haanden Valleron har flere
Tresnit som hænger lige klods op
af mig derude paa Udstillingen,
han har ogsaa et Tresnit med
4 hoveder paa Nero, Kristus, Sokrates
+ og en til, det er en loddervag kunst
gjøvestype der gaar igjennem den,
som jeg ikke kan føre sammen med
at være rigtig, saa har han nogle
fra Mont-blanc, hvor den hvide
sne er ~~sort~~ og de sorte Bjerge er hvide
Solen er ^{en} sort Klat, hvor han vil
len ved jeg ikke, et Maleri af
badende Kvinder er bedre (han har ellev

en kraftig Madde at give Ting
paa som mig behager.

Ja jeg vil gjerne se de store
Italiennere, der er noget at lære,
men der er dog mere skæmming
i at lære paa andre Omraader,
det er ikke alt hvad der kommer
ind gennem Sjælene der er til-
strækkelig for en Males; Musik
Fysik (Kemii, Astronomi) Ökonomi
Etnologi (Historie) Sprog, Zoologi
o. s. v. o. s. v. ~~f~~ er ogsaa godt
naar man af alle disse Ting
kan faa lavet nogle ledende
Lærestykker frem, som leder
Maleriet i den stadige Fortsættelse
af det der ligger bag, og man
ikke pludselig finder paa at gaa
baglæns. — Jeg skal huske V. G. H.
Brev. Til den fri Udsættelse
baar jeg intet i aar; desværre.

Manne Hilsener fra os alle her
Deen og til vore Venner fra Deres, Lit.